

Николай Грозни

**ЖИТИЯ НА БЕЗДЕЛНИЦИ
И ПРОПАДНАЛИ МИСТИЦИ**

София, 2011

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2011 by Nikolai Grozni

© Радослав Пенчев, илюстрация на корицата, 2011

© Издателство „Изток-Запад“, 2011

ISBN 978-954-321-952-0

НИКОЛАЙ ГРОЗНИ
ЖИТИЯ НА
БЕЗДЕЛНИЦИ
И ПРОПАДНАЛИ
МИСТИЦИ

ново допълнено издание

Редактор
Огняна Иванова

Съдържание

Напушен Песнопойни и захвърлените рицарски доспехи	7
Божественото ходи по дърветата	13
Царя на безучастното съзерцание.....	21
В своите мечти хималайските крави винаги летят.....	29
Кръшна сватба, малко магия и едно наводнение.....	35
Влажните нощи на един самотен вестоносец	47
Как да бъдем незабележими (Правила за общуване с леопарди).....	61
Душевни вкаменелости	69
Две обикновени пеперуди.....	87
В мъглата пъплят голи откровения	95
Безумието на скитащия зъболекар и неговото безутешно магаре	123
Така каза татко, Чергаря	131
Бедността разстила побелели коси.....	149
Ако истинските неща бяха за продан... ..	161
Дни на безметежност	179
Свободата си има цена.....	189
Ковчезникът на мъртвата светлина.....	201

Огнено сърце, прогизнали надежди	211
Реката на последните желания	213
Безумствата на Шива	219
<i>Превод от английски: Огняна Иванова</i>	
Послеслов	227

Напушен Песнопойни и захвърлените рицарски доспехи

Макар и да беше просяк, Напушен Песнопойни стоеше много по-горе от всички останали просяци в околността, защото имаше парче тенекия над главата си и съумяваше да се препитава, като дрънкаше на еднострунната си китара.

Той беше благ и скромен човечец и живееше в една полуразрушена дървена барака, която така бе мухлясала от свирепите дъждове, че приличаше на отдавна потънал на дъното на морето кораб, покрит с водорасли и всякакви морски полепи. На няколко крачки от входната врата на неговото жилище минаваше стръмен път, който отвеждаше до няколко китни хималайски селца, покатерили се високо в планината. От другата страна на къщурката му зейналата бездънна пропаст всяка година след седмемесечните дъждове се промъкваше все по-близо и по-близо, като заплашваше да погълне и бараката, и нейния собственик в хищния си търбух. Поради това силно желание на планината да се отърси от неканените си гости жилището на Напушен Песнопойни висеше почти наполовина над пропастта, но това не притесняваше неговия обитател, тъй като той отдавна бе поверил юздите на своята съдба в ръцете на Провидението.

Привечер, когато слънцето се сгромолясваше в огромната бездна край бараката, Напушен Песнопойни наблюдаваше мимолетността на природата от малкото си прозорче, обвит от гъст облак конопен дим, съпътстващ самотните му вечери от десетки години насам.

Неговият начин на живот и отношението му към събитията, украсяващи тленното му съществуване, напълно отразяваха широкоразпространения по тези места мироглед, според който, бидейки подвластен на жестоките подигравки на разни пъклени

и божествени орисии, човек може да запази своето достойнство само ако прекара остатъка от дните си в безучастно съзерцание на картините, които вездесъщото Провидение му предлага. Хората, участващи в игрите на съдбата, бяха обречени да станат нейни пионки. Затова най-силните духом избираха безгрижния стоицизъм да бъдат тези, които са заплюли съдбата в лицето, пред робското слугуване на другите, заплетени в мрежата на надежди и разочарования.

Рано сутрин, в състояние на тежък махмурлук, Напушен Песнопойни излизаше от бараката си и сядаше в прахта, като внимателно подреждаше предметите, необходими за неговата работа – две кукли, които се движат нагоре-надолу с помощта на няколко конеца, паничка за събиране на милостиня, съд с благовония и малко изображение на Шива. Когато пътят беше безлюден, той си свиваше цигара и с желязно търпение наблюдаваше как минаващите коли го покриват с прахоляк, а безпризорните крави се опитват да превземат жизненото му пространство.

Понякога седеше така с цели часове, докато не зърнеше някой благонадежден човечец, който би могъл да му подхвърли дребна монета в паничката. Тогава Напушен Песнопойни грабваше еднострунната си китара и запяваше историята на своя живот. Трябва да се отбележи, че той беше невероятно даровит музикант, особено като се вземат предвид гласовите му данни, които могат да се постигнат само след двайсетгодишна употреба на долнопробен ром и цели пръчки първокласен хашиш. Той винаги пееше все същата песен, която можеше да продължи два часа или десет секунди, без да претърпи никакво развитие, защото китарата му издаваше един тон, а нечленоразделните звуци, излизащи от неговата уста, напомняха само на жално скимтене. Докато пееше, лицето му излъчваше безкрайно блаженство – това отчасти се дължеше на дългогодишните му забежки в безпаметните полета на индийския коноп, запечатали завинаги в погледа на леко кривогледите му очи израза на утопично смирение и стъписаност.

Едва ли някой би могъл да предположи, че за Напушен Песнопойни отстояването на званието Почетен трубадур на хималайската чалга представлява един грандиозен завършек на не-

говата героична младост, която е била изпълнена с много плам, воля за борба и мирис на долнопробен ром.

Малко хора знаят, че в ранните си години сегашният трубадур е бил дългогодишен шофьор на автобус в Хималаите. Още по-малко хора са наясно с великите подвизи, извършвани от жертвоготовните планинци, осмелили се да станат автобусни шофьори в Хималаите през онези години. Нека техните паметници, ръждясващи бавно в усойните каньони на долината Кулу, напомнят на бъдещите поколения за тяхната саможертва.

За да може човек да осъзнае величието на Напушен Песнопойни като личност, той трябва първо да вникне в тайнството, обгърнало шепата хора, дръзнали да се опълчат срещу страшилището на всички живи твари – Предопределението. Те доказаха на света, че с една бутилка ракия и газ до дупка човек може така да стресне Провидението, че то да трябва доста да се поизпоти, докато реши кои именно петдесет души да хвърли в пропастта и кои да остави да пристигнат невредими до своето предназначение. Преди всичко, тези Рицари на двигателя с вътрешно горене показаха, че пътуването с обществен автобус в Хималаите е всъщност най-краткото и вълнуващо пътуване към самия себе си, особено ако човек съумее да надвие моментната слабост и продължи своите размишления върху същността на Битието, докато той и целият автобус пропадат дълго в някоя пропаст.

Всяко действие и движение на автобусните шофьори свидетелстват за тяхната пламенна Рицарска природа. Всеки път, когато тези гиганти на педала и кормилото спрат автобуса и обявят кратка почивка, а след това внезапно потеглят без половината пътуващи, смеейки се от все сърце заедно с кондуктора, те просто изразяват своето свободолюбие и пълното си пренебрежение към нищожните делнични въжделения на изнурените пътници. Та няма един истински Рицар на двигателя с вътрешно горене би допуснал да бъде въввлечен в света на дребните земни сплетни, когато на неговите плещи лежи отговорността за одухотворяването и нравственото издигане на пасмината духовно осакатени материалисти, драпащи със зъби и нокти да се натъпчат в неговия автобус? Не бива ни най-малко да се омаловажава влиянието, което Рицарите оказват върху духовния живот

на хималайците. Така например на някои особено опасни планински преходи, където пропастите са толкова кръвожадни, че всяка година поглъщат страховит брой автобуси, пастирите на овчедушното простолудие се превъплъщават в свещеници и дават последна възможност на пътниците да се отрекат от земните удоволствия и да насочат ума си към отвъдното. За тази цел те спират автобуса, отправят кратка молитва към Провидението и раздават на пътниците специално приготвени за случая сладки, които представляват своего рода последно причастие. От само себе си се разбира, че оцелелите след извършването на този свят обред вече няма да са същите, да не говорим за онези, които не оцеляват.

Най-главните занимания на Рицарите обаче си остават дуелите. Това са едни необикновени съревнования, в които духът и волята на участниците се изпитват до краен предел.

Правилата на самия дуел са прости: два автобуса се насочват един срещу друг с максимална скорост и се движат така, докато един от водачите не преглътне своята Рицарска чест и не отбие встрани, за да избегне челния удар. Заслужава да се отбележи, че колкото по-пияни са водачите, толкова по-несломима е и тяхната Рицарска чест, което от своя страна обяснява защо са толкова чести случаите, когато и двамата водачи излизат победители.

Умственото състояние на пътниците, наблюдаващи дуелите, се движи винаги в рамките на религиозния фанатизъм и пълната невменяемост, докато телесното им състояние се отличава главно с неудържимия стремеж към продължително и обилно повръщане. По правило всички, които пътуват с обществен автобус в Хималаите, повръщат. Ето защо първоначалният бой за завземането на седалките до прозореца е от решаващо значение за удобството на пътниците до края на пътешествието. За съжаление обаче неприятностите не се изчерпват с извоюването на място до прозореца, защото само най-опитните пътници съумяват да отворят прозореца, да повърнат и да затворят прозореца в такъв промеждутък от време, в който пътниците от предните седалки не повръщат. За постигането на това съвършенство човек не само трябва да е рядко сръчен, като се има предвид, че прозорците винаги заяждат, но и да може да сломява ненавремен-

ните изблици на гадене, а в случай на зверски пристъп да е способен да удържи стихията в рамките на устата си посредством силно издуване на бузите и изцъкляне на очите, без да допусне изтичането на течност през носа, което обикновено води до сподавени изригвания и тежки последици за околните. Пътниците, които не са усвоили тези способности и повръщат, когато им падне, или пък просто не могат да затворят прозореца навреме, до края на пътуването натрупват в пазвите си значителна част от отпадъците, изплюти от техните съседи на предните седалки.

И все пак колко тържествено е благополучното пристигане на един автобус до неговата крайна точка! Той е така жестоко оплют от пътниците, че изглежда сякаш току-що е бил повърнат от някое огромно животно. Подобна тържествена гледка неминуемо би довела страничния наблюдател до извода, че хората, населяващи Хималаите, се препитават предимно със зърнени храни. Разноцветните видове леща, полепнала по външната страна на автобуса, създава впечатлението за някаква празнична украса.

Всичко това обаче по никакъв начин не занимава Рицаря, който е успял да докара автобуса невредим. Той се изхрачва бодро и с осанката на светец, действащ под прикритие, отива да се разпише в една книга, съдържаща списъка с имената на Рицарите, пристигнали благополучно.

Напушен Песнопойни не успя да се разпише в тази книга, когато преди много години в един паметен ден достигна звездния си миг и се докосна до Отвъдното заедно с пътниците, които се возеха в неговия автобус. Провидението обаче беше наясно със стремежа на Напушен Песнопойни да уеднакви живота и смъртта, и реши да го почете с най-голямата си награда – дълго време за размишление. В замяна Трубадура на Хималайската чалга се прости с долните си крайници, които бяха направени на пихтия.

Така Напушен Песнопойни започна своя живот, посветен на съзерцанието, в мухлясалата си барака високо в планината. В хладните дъждовни нощи гальовното жужене на керосиновия примус стопляше самотното му сърце и той политаше над безпаметните полета на индийския коноп, оставяйки зад себе си върволица от образи, които имат навика да припламват в необятния простор на Ума и да изпепеляват покоя.

Светът беше забравил за него, а и той отдавна бе забравил за света, тъй като живееше в едно Битие, където няма минало и бъдеще, надежди или страх. Само дето виждаше много зор, когато нямаше кой да му купи цигари и му се налагаше да пълзи по земята поне стотина метра, за да си набави скъпоценния хималайски тютюн.

Понякога, когато пиян шофьор се стрелнеше със своя камион покрай него и изчезнеше безследно в пропастта, Напушен Песнопойни се замисляше за миг, но бързо се отърсваше от земните понятия и запяваше отново непроменливата си песен, сякаш никога не бе я прекъсвал.

Такива са те, песните на блажените – непроменливи. А и за безгрижните стоици, отдали живота си на безучастното съзерцание, думите никога не са имали голямо значение. Затова и историята на този Рицар, който се е дуелирал със самото Провидение, не звучи толкова като песен, а като някакво нечленоразделно, но блажено скимтене.

Така или иначе, случайните минувачи не биха могли да знаят, че зад този благ и леко кривоглед поглед на сакатия просяк, седящ в прахта, се крие един истински Рицар, макар и без доспехи, благородна осанка и слава. Но Напушен Песнопойни никога не е имал намерение да се самоизтъква, защото истинските Рицари винаги са били незабележими. Само страхливците се кичат с разни шарени и бляскави доспехи.

Божественото ходи по дърветата

Дармояд Блажени беше свещеник. Той се грижеше за духовното благоденствие на планинците от няколко хималайски селца, като се закопаваше от време на време под земята и прекарваше там няколко дни без никакъв въздух. Това много помагаше на бедните селяни, които след края на този свещен обред обедняваха още повече, и изпълваше кмета на най-голямото село с такова умиление, че всеки месец по пълнолуние той тържествено поднасяше на свещеника пръчка хашиш, която биваше изпушвана светкавично. Събирането на голямо количество милостиня, търговията с индийски коноп и заравянето под земята бяха дейности, които свидетелстваха за високото място, което Дармояд Блажени заемаше в обществото.

Самият той не си беше поставял за цел да стане свещеник. Неговото призвание беше предопределено още от най-ранното му детство, когато загуби родителите си, а по-големият му брат реши да стане шофьор на автобус и го хариза да слугува на местните свещеници. Така той прекара десетина години в готвене и обслужване на брадатите и дългокоси сподвижници на Провидението, които най-накрая се смилиха над него и решиха да го научат на четмо и писмо, за да могат да го въведат в руслото на облагодетелстваните.

Дармояд Блажени обаче не се задоволи само с това, ами реши да се научи и на гадателство, като отиде в Раджастанската пустиня при магьосниците, които открай време са били най-добрите в това поприще. Там той прекара дълги години в усвояване на тайните учения на гадателите и когато се завърна отново в Хималаите, покори сърцата на всички жители с невиджаните си способности и започна да заработва доста добри пари за един парцалив скитник.

Когато Дармояд Блажени хванеше някоя плаха овца, копнееща да узнае своето бъдеще, той обикновено започваше своята пророческа проповед по следния начин: „Като се има предвид колко скучно би било да си роден като крава, защо не вземеш да се порадваш на човешкото си съществуване?!“

Като говореше за скука, той си представяше безсилието на една крава да се наслади на голямата пръчка хашиш, която той изпушваше всеки ден между пет и шест часа следобед, тъй като, както е известно, хималайските крави, които са рядко любознателни и поглъщат всекидневно огромни количества разностранна литература, главно вестници, все още не са се научили да пушат. Може би ако те все пак се научат някой ден, млякото им ще престане да има вкус на кисната печатарска хартия, но пък ще започне да нагарча. Кравите по принцип заемаха важно място в образното мислене на Дармояд Блажени. Той често разправяше как, когато бродил нощно време високо в планината, се случвало да се разминава лице в лице с хималайски леопарди, големи колкото крави. „В такива случаи – казваше той – най-важното е да си мислиш, че си тръгнал по особено важна работа и че много добре знаеш къде отиваш. В противен случай леопардите крави току се усъмнили и ти разпорили корема, за да задоволят любопитството си“.

Дармояд Блажени беше необикновено набожен и смяташе, че за да служи по най-предан начин на своя Бог, първо трябва да се изгуби напълно сред безпаметните полета на индийския коноп. Свещеникът имаше един изключително верен съмишленник по този въпрос в лице то на Напушен Песнопойни, при когото ходеше често, за да споделя своите висши замисли за одухотворяването на местното население. А Дармояд Блажени имаше много замисли и неговата голяма страст беше да говори за тяхното осъществяване.

Когато някоя идея го обсебеше до такава степен, че не можеше вече да мисли за нищо друго, той грабваше опърпаната си торбичка и тръгваше да обикаля из селата, за да запознае планинците с новите си бляскави кроежи.

С дълбока смиреност и изключително тържествен вид той влизаше в двора на някоя селска къща и повикваше цялата ро-

да при себе си. Когато всички се съберяха около него, той се усмихваше благо и започваше своето изявление: „Божи деца, отново съм принуден да потърся вашата помощ, за да осъществя един замисъл, който има за цел да обърне погледите на всички нас към Отвъдното“. Свещеникът поглаждаше брадата си дълбокомислено и свеждаше срамежливо поглед, а планинците, чуеха ли думата „помощ“ от неговата уста, настръхваха, защото неведнъж бяха давали цялото си имане, за да умилоствият онова ненаситно Божествено начало. Преди време трябваше да потрошат сума ти пари за построяването на светилище близо до мястото, където възрастният учител на Дармояд Блажени обичаше да се закопава под земята. Не стигна едно, ами и второ светилище построи, когато една година свещеникът дотърча с настръхнали коси в селото и започна да вика:

- Шива се е качил на едно дърво и не ще да слиза!
- Как така не ще да слиза?! – недоумяваха планинците.
- Ами така, увил се е около един клон и не мърда!

Всички мигом се втурнаха да видят чудото, но когато стигнаха до въпросното дърво, Дармояд Блажени започна да се вайка:

- Ето, уплашихте го и той изпъзля обратно в тревата!

– Как ще изпъзли бе, той да не е змия?! – негодуваха планинците.

– Змия е, разбира се, вие да не мислите, че Шива ще дойде да ни се покаже в истинския си образ?!

– Ами ти как разбра, че точно тази змия е Шива? – продължаваха да се съмняват планинците.

– Абе вие виждали ли сте някоя змия да стои три дена на едно дърво и само от време на време да си поклаща отегчено опашката? Не сте! Тогава съберете пари, за да се построи тук светилище, защото не може един свят извор на божествена благословия да бъде оставен да потъне в неизвестност!

Дармояд Блажени така се разпали, че почти изтрезня, но недоверчивите планинци не даваха никакви признаци, че вярват на думите му. Свещеникът беше съкрушен, но той не се отказваше току-така от замислите си и дълго време мъдруваше как да убеди планинците да построят ново светилище. Най-накрая се сети за един свой приятел оракул, който след кратки преговори

се съгласи да изпадне в транс и да потвърди думите на Дармояд Блажени относно божественния произход на змията. Така свещеникът заживя в новото светилище, което се наложи да построят планинците, макар че святото дърво беше отсечено в неразборията около строежа на храма.

Когато дойде първото пълнолуние, Дармояд Блажени събра своите най-близки приятели, в това число и кмета на най-голямото село, и се почна такова надпушване, че някои от присъстващите се срещнаха лице в лице с огромни леопарди крави, чиито червени пламтящи очи проблесваха в лунната нощ. Причудливи сенки прибягваха между дърветата, крясъци на маймуни се разнасяха по чукарите и всички, които се бяха събрали, за да се докоснат до Божественото, настръхваха и се притискаха един в друг, сякаш се бояха, че могъщите хималайски канари, надвиснали над тях, ще ги смажат със своето високомерие.

Насядали около накладения огън, хората се наслаждаваха на дълбоката тайнственост, с която беше пропита свещената вечер. Дармояд Блажени в ролята си на домакин поднасяше чай и гореща грисхалва, които имаха такова въздействие върху неговите гости, че те започваха да си говорят сами и да избухват в неудържим кикот, съпроводен с гърчове и приритвания, които рязко секваха, осъзнаеха ли всички, че не помнят за какво са започнали да се смеят. Всъщност в чая, грисхалвата и огъня, на който гостите се грееха, нямаше нищо обикновено. Причината за това се криеше в омайните билки, които Дармояд Блажени беше наблъскал във всичко, що се ядеше, пиеше, пушеше и палеше в тази необикновена вечер. Неговият творчески дух се беше развихрил до такава степен, че по едно време той се появи с всичките си запаси от билки и индийски коноп и ги изсипа тържествено в огъня, след което се понесе такова зашеметяващо зловоние, че гаргите, които бяха накацали по клоните на близките дървета и наблюдаваха с възхищение свещенодействията на Дармояд Блажени, се вкамениха, а огромните лешояди, които разфасоваха една умряла крава в съседство с натръшканите поклонници на Божественото, забравиха за какво са долетели от върха на планината и миролюбиво започнаха да подскачат наоколо като врабчета.

На сутринта, когато слънцето най-накрая успя да се изкачи до заснежените върхове и надникна със своето око в Долината на падащите облаци, Дармояд Блажени се разбуди, установи, че умът му все още броди из безпаметните полета, и се усмихна. Той беше щастлив в царството на сегашното, далече от лепкавата паяжина на спомените, където красивите мигове, отлетели във вечността, бдят спотаени като кръвожадни паяци и чакат някоя жертва, упоена от тежкия мирис на сладкото минало, да попадне в тяхната мрежа, за да изсмучат и последната капка спокойствие от нейната душа. А такива жертви имаше и те изпъкваха сред кротките планинци като черни гарги на бяло пране.

Вироглавия определено беше най-светлият пример за такава жертва на спомените, затова нека поговорим и за него. В съчетание с катраненочерните си мустаци, разбойническият си вид и безобразното си пьянство той се превръщаше в най-черната овца, която Хималаите някога са познавали. Беше заклет ерген, отказваше да работи каквото и да е и по цял ден се скиташе по чукарите с димяща цигара, стърчаща от тъгла на устата му. Дълбоката му непоносимост към неизброимите прояви на духовното притворство, лъжливото смирение и груповото самозалъгване беше изваяла на лицето му израза на гърмян заек, който е наясно с всичко, ставащо на тоя и на оня свят. Неговата вродена недоверчивост обаче не му пречеше да се стреми към Божественото. В никакъв случай. Вироглавия просто имаше напълно различни схващания за Божественото и начините, по които то се проявява. Според него висшите прозрения не бяха плод на изкуствено доброжелателство или на някакво насилено подражание на разни святи личности от миналото. Всеки трябва да изстрада своето прозрение по свой начин и Вироглавия не виждаше никакъв смисъл да се пребоядисва и да се прави на бяла овца, каквато не е. Той обичаше да се качва високо в планината и да наблюдава оттам Долината на падащите облаци. Единствено на това място съумяваше да се отърси от понятията, блуждаещи около отворената рана на спомените. Понякога за броени мигове цялата долина с хората, кравите, селата и реките се покриваше с гъсти млечнобели облаци и Вироглавия се оказваше седнал на малък остров сред необятно море от мля-

ко, което нежно обгръща краката му. Струваше му се, че може да се гмурне и да доплува до потъналите села, където удавените крави са застинали така, както са си дъвчели последния брой на „Хималайски новини“, а неговите роднини и познати се реят в млечното пространство с широко отворени очи и не могат да повярват, че времето, което те цял живот са се опитвали да догонят, е спряло веднъж завинаги. В такива мигове всички звуци изчезваха, неспирният поток от понятия секваше и Вироглавия не можеше да се нарадва на свободата си – целият свят, който беше впил жилавите си корени в неговото сърце, беше потънал. Подобно блаженство обаче не траеше дълго, защото морето от облаци почерняваше и привечер, когато той слизаше обратно в селото, се разразяваше такава буря, че земята започваше да трепери, а светкавиците валяха като дъжд и обграждаха долината от всички страни, сякаш се готвеха да я превземат. Потъналите спомени, които Вироглавия беше наблюдавал от малкия си остров, възкръсваха с пълна сила и, разкъсван за пореден път между измамния покой на бягството и старата действителност, той се отправяше към светилището на погребаните мъдреци, построено на ръба на една пропаст.

Сред оглушителния грохот на гръмотевиците и изпепеляващите светкавици, които валяха наоколо, Вироглавия отправяше своите вечни въпроси към Провидението. Прогизнал от поройния дъжд, който се изливаше върху му, той си удряше главата в плочника и надаваше такъв страховит рев, че планинците в околните къщи потреперваха, но не се учудваха, защото знаеха, че подобни нощи са отредени за молитвата на Вироглавия.

След като приключеше своето пламенно общуване с Божественото, той се упътваше към къщата на една монахиня, за да завърши свещената вечер така, както я беше завършвал стотици пъти преди това: с любовно обяснение. Не че беше влюбен в монахинята. Неговата умопомрачаваща любов по нея отлетя безвъзвратно заедно с младежките му години. За него животът беше представление, което изпъкваше в най-голямата си прелест, когато изпълнителят не е погълнат от и без това изтъркания сюжет, а наблюдава отстрани как всички останали участници реагират като по книга, стига да има някой, който да им подаде

желаната реплика. Именно затова той обожаваше да потропа на вратата на монахинята – така, към полунощ – и, застанал в мрака пред смълчаната къща, да изрече всичко, което знае и е чувал за любовта. След това слушаше с усмивка обърканото бърборене на събудената жена, което така и не можеше да прозвучи като заплаха или недоволство, и после се запътваше към къщи, съпроводен от всеобщите възгласи на негодувание, които хората от съседните къщи отправяха към него.

Ето така в Долината на падащите облаци будните хималайски умове търсят Божественото. За едни то ходи по дърветата, за други идва с бури и гръмотевици, но в това няма нищо чудно. Божественото е винаги там, където хората го търсят.

Царя на безучастното съзерцание

Някои го смятаха за светец, други за глупак, а трети за кръгъл идиот, но като Цар на безучастното съзерцание Саможив Отвъдни не влизаше в никакви земни рамки. Той беше роден в заможна семейство, което се изплъзна като пясък между пръстите на Съдбата, и така малкият Цар се нагърби с тежкия товар на спомените, които получи като наследство.

Саможив Отвъдни опита всичко, което животът му предлагаше, след това го захвърли и чак най-накрая разбра, че и в двата случая е бил еднакво обвързан с пъпната връв на земната суета, която храни гладните с невидими удоволствия и плаши недоволните с невидими призраци.

Той искаше да прозре Големия замисъл, стремеше се да се докосне до нещо Велико, докато един ден не осъзна, че Великите идеали са за хората, които искат да бъдат Велики, а да тънеш в лепкавата слуз на умопомрачаващото самозадоволство никога не е действало особено освобождаващо. И незнайно защо, когато хората бягат подплашени из огледалния свят на истиноподобните видения, те най-отчаяно се опитват да се скрият зад най-неправдоподобните и изопачени отражения на собственото си его, което, уголемено от страх и несигурност, е готово да помете всичко около себе си. Саможив Отвъдни с отвращение си спомняше за всички свещеници и за всички тайни пратеници на Провидението, които, в желанието си да бъдат праведни и чисти, и да олицетворяват святите добродетели в човешки образ, си бяха спретнали едно изключително сполучливо духовно харакири. Та нима всички онези, които си мислят, че пътят към извисяване минава през затвърдяването на себичните устои и обковаването им със златните обръчи на сухото буквоядство, стройните определения и мистичния

образ на егото, като превъплъщение на самото Просветление, не вървят по добре утъпкания път на самолюбивите орди духовни вехтошари: кой помъкнал елмазен магически жезъл, кой – свещена книга, кой – собствения си учител, изцяло заплени от събирането на безполезни духовни помагала и мъртви понятия?

Ето така разсъждаваше Саможив Отвъдни в един от малкото слънчеви дни, които Долината на падащите облаци предлага на своите обитатели. Слънцето го гъделичкаше по лицето и бавно се промъкваше в костите му, където нахалната влага сякаш се беше настанила завинаги. И както беше седнал на припек и горещата вълна се разливаше по цялото му тяло, той забеляза пред себе си един просяк, който, загърнал се с обелки от кашони, нахапани от местните крави, също се наслаждаваше на редките слънчеви мигове и се усмихваше. Просякът беше от прокажените – от онези, които отказваха да се лекуват, за да могат да изкарват повече пари от просия, но когато човек ги зърнеше, едва ли би си помислил, че тези хора са ръководени от някакъв търговски нюх или от желание за печалба. Прокажения, който седеше пред Саможив Отвъдни, представляваше доста окаяна гледка. Ненаситната проказа беше изяла единия му крак до коляното, пръстите на двете му ръце и част от носа. В сърцето на Саможивия започна да се надига състрадание, което по-скоро беше вид себично съжаление, когато изведнъж установи, че Прокажения беше много по-щастлив от него в своята картонена къща, и забеляза как всеки път, когато просякът измърморваше нещо, по лицето му се изписваше огромно задоволство. В началото Саможив Отвъдни само наблюдаваше грейналото лице на Прокажения, но постепенно в него се породило болезненото желание да узнае какво точно си мърмори просякът и той се надигна от мястото си и се отправи към картонения дворец на другия край на улицата. Когато Саможивия постави една паричка в обезобразената ръка на Прокажения, той целият изтръпна при допира на вкочаненото месо и точно тогава дочу следния стих:

Аз не съм аз и ти не си ти.

Сред потока от мисли мълчание бди.

Болка и радост с вкуса си безличен:

нетленни понятия в сън двулличен.

Саможив Отвѣдни се прибра вкъщи, замислен над думите на просяка, взе кревата си и го замъкна до най-голямата пазарна улица на своето родно хималайско село. Там той се настани сред продавачите на зеленчуци и докато наблюдаваше неспирния поток от крави, от белязани кози, отиващи на заколение, от прокажени, майки с деца и десетината мъжки кучета, които се опитваха да се изредят на единствената женска в околността, Саможив Отвѣдни изпадна в царството на Безучастното съзерцание и престана да съществува. Приседнал на крайчеца на кревата си, той прекара първата си нощ на улицата полугол, защото привечер една изгладняла крава изяде неговото наметало, което ѝ се стори рядко дълго, но тя не успя да го скъси, защото тъпите ѝ зъби можеха да действат само като чукове, не като ножици.

Така Саможив Отвѣдни се превърна в предмет и разби всички двойствени проявления на Битието. Той не спеше, не ядеше, не ходеше по нужда, не помръдваше и нито за миг не измъкваше ръката от гащите си. Това последното вероятно се дължеше на отчаяните му опити да задържи слабините си, които след погасяването на порочния кръг на желанията изпитваха силно влечение да се отделят от неговото тяло и да започнат свой собствен живот сред необятните сметища, превзели пазара. Никой не подозираше, че Саможив Отвѣдни се е превърнал в предмет, докато един ден огънчето на догарящата цигара, която някой му беше подхвърлил, не се търкулна и не запали цялото му легло. Именно тогава всички видяха как той остана да седи невъзмутимо сред пламъците, с ръка в гащите и горяща коса, и радостно бърбореше някакви нечовешки дивотии, докато разни баби сновяха нагоре-надолу с кофе вода. Оттогава всички, които живееха и работеха наоколо, започнаха да му носят храна и цигари. Веднъж в месеца бръснарят го подстригваше и избръсваше, а веднъж годишно го изкъпваше. Всичко това, разбира се, ставаше без каквото и да е участие от страна на Саможив Отвѣдни, който дори не се помръдваше от своето неизменно седнало положение. Когато съдържателите на местните гостилници осъзнаха, че подобно на селския стенен часовник и безпризорните крави Царя на безучастното съзерцание в ролята си на обществен предмет също се нуждае от грижите на всички, които го заобикалят, те

започнаха да му носят обяда и вечерята на крака. Никой обаче не успя да си обясни къде отиваше изядената храна, тъй като Саможивия никога не се отделяше от своя креват и никой не го беше виждал да ходи по нужда. Изглеждаше така, сякаш хората хранеха видение, което само ръмжеше и мляскаше самодоволно и събираше като магнит всички кучета в околността. Неговото легло беше чуден подслон за всякакви помияри, които изглежда приемаха Саможивия за свой събрат.

Постепенно хората свикнаха с него и дори престанаха да го забелязват, сякаш той се бе превърнал в част от планината, едно съвършено нейно творение, въплътило в себе си избистрения образ на борбите, които нейните храненици са водили от незапомнени времена срещу нетленния бич на Предопределението. А Предопределението беше навсякъде, но най-вече се усещаше във въздуха, където преминаваше на талази, оставяйки след себе си болезнен низ от въздишки на прокажени и яростен лай на улични кучета.

Открай време Предопределението е обичало да се крие в безсмислените научни трудове и похотливите кухни в главите на праведните, сред кочината от удоволствия на ненаситните общества и горделивите сказания на философите, чиито думи са като изсушени от слънцето риби, изхвърлени от морето на живота върху мъртвата пясъчна пустош на духовното блудство. Но тук, в Царството на безучастното съзерцание, Предопределението не само че е било винаги разголено като уличница, но дори е позволявало на тварите, населяващи планината, да го подушат и да го усетят какво е на вкус. Кравите го подушват отдалеч, змиите го опипват с език, а когато то мине по главната улица, тържествено възседнало носилка, покрита с бял чаршаф, запътено с една присъща за него отегченост към кладата, която хората подготвят в чест на неговите пиршества, всички си запушват носа, защото тогава Предопределението направо вони.

Една вечер след големия празник по случай спирането на седмемесечните валежи, когато местният свещеник Дармояд Блажени се закопа под земята и обяви, че ще прекрати изливането на небесната мъка, един слепец, на име Блян Безкрилни, се загуби. Той се беше губил и преди, но сега наистина се загуби. Макар

и да беше сляп, той винаги смогваше да се озове на желаното от него място и в много случаи дори се оправяше много по-добре от виждащите. Роден в богато семейство, той получи добро образование и веднага след това ослепя. Това го накара да тръгне да търси истината и след като напусна завинаги своя дом, той стана скитник и се остави на Предопределението да го люшка по всички краища на света на Небивалиците. Скита се дълго, но не откри нищо освен Пазителите на сухи думи, Съкровищницата на мъртвите учения и многобройните орди горделиви букваяди. И ето сега той се беше изгубил напълно – нито беше открил пътя към светлината, нито беше открил пътя към дома си. Озверялата гълпа го помъкна със себе си и го разведе из всичките зрелища: змии, които пият мляко в знак на обявеното дъждовно примирие, закопаване на свещеник и изгаряне на няколко души, имали неблагоприятното да умрат в зората на първия слънчев ден от годината. Преди да разбере къде беше попаднал, Слепеца се оказа напълно сам и по ледения вятър, който се загнездваше в костите му и ги обвиваше с влажната си дреха, той разбра, че е нощ. Стъпките му отекваха по безмълвната улица и след като няколко пъти налетя на рогаги крави, които се къпеха на лунната светлина, Блян Безкрилни се озова на сметището. Това му дойде прекалено много – след толкова лутане да свърши на боклука! Седна напред планината от отпадъци и се замисли. Всъщност положението не беше чак толкова лошо. Виждащите, които се бяха сгушили в топлите си къщички, не бяха по-щастливи от него. Те не бяха нищо друго освен пленници на красивото и грозното, яркото и мрачното, и на всички други измамни приумици. Той поне беше на пуснал своята черупка и бе обикалял гол-голеничък из света на Небивалиците, докато всички усещания за приятно и неприятно не се бяха размазали в една безлична пихтия от понятия. Сега, докато се въргяляше из боклука, опиянен от чувството за свобода и ненаранимост, той се отърси и от последното си терзание – очакването. Изведнъж му се стори, че е попаднал в огромна стая със стени от меко на пипане пространство и покрив от звезди, които като нищо могат да изгорят връхчетата на пръстите ти, ако решиш да протегнеш ръцете си към тях. Нима хората можеха да наричат „бездомни“ и „скитници“

онези, които живеят в малките стаички със стени от планини и нисък покрив от пухести облаци? Колко смешно е, помисли си той, че една врата може да те накара да се почувстваш вън или вътре! Една нищо и никаква врата! Това не се ли дължи на неосъзнатия навик на ума да прикачва разни наименования върху бялата и неопетнена страница на Битието? Вътре и вънка – повтаряше си той и така се разтресе от смях, че политна напред и се удари в една крава, която най-невъзмутимо се опитваше да се домогне до банановите обелки, върху които той беше седял.

Сред воя на леопардите, който долиташе от върха на планината, Блян Безкрилни дочу зад себе си глухо ръмжене и наостри уши. След като се убеди, че подобни самодоволни звуци могат да идват само от човешко същество, той запгълзя на четири крака по посока на звука.

Когато две сродни души се срещнат, всяка една открива в другата частица от себе си, която е пътувала от един далечен свят до настоящето като лъч светлина из необятното пространство на животворното съзнание, отразяващо в себе си миналото, сегашното и бъдещето, за да може мъртвото Битие да възкръсне и да бъде познато. Затова срещата между Слепеца и Саможив Отвъдни, който ръмжеше доволно като тигър в лунната нощ, не беше среща между непознати, тъй както една бистра капка вода, попаднала върху огледална повърхност, не е чужда на своето отражение.

Слепеца се доближи до леглото и с пипане се намести между Саможив Отвъдни и неговите четирикраки приятели, които подушиха новодошлия, но не направиха никакво усилие да изръмжат или да се разляят. Блян Безкрилни нямаше ни най-малка представа къде е попаднал, а Саможивия от своя страна имаше чувството, че ръката, която опипва рамото му, бе продължение на неговата собствена ръка.

Утринта ги завари полувкочанени, но усмихнати. Беше месецът на сватбите и от всяка къща се разнасяха рев на тъпани и писъци на зурни, които наподобяваха крясъците на разгонени котки. По обяд на пазарната улица се стече едно подивяло сватбено шествие, което беше толкова пияно, че по-скоро се търкаляше, отколкото ходеше. Четиримата храбреци, които бяха по-

мъкнали на рамената си младоженката, настанена в малка дървена къщичка, на няколко пъти я изпуснаха на земята с такъв трясък, че на нея ѝ стана все едно и престана да се страхува от сватбата. Дори разбра какво бе имала предвид баба ѝ, когато ѝ даде напътствия за първата брачна нощ. „Мъжете са толкова некадърни – рече баба ѝ, – че е по-добре да си затвориш очите и да не ги гледаш какво вършат“.

Слепеца и Саможив Отвъдни бяха най-незавидните свидетели на сватбеното шествие, което мина покрай тях – единият не виждаше, а другият нищо не забелязваше. Блян Безкрилни, който беше разбрал по данданията, че става дума за сватба, се загледа с неவிждащите си очи и дълбокомислено каза: „Да“.

Когато сватбарите се отдалечиха и улицата затихна, Слепеца дочу как Саможив Отвъдни си повтаряше стиха: „Аз не съм аз и ти не си ти. Сред потока от мисли мълчание бди...“ Блян Безкрилни се надигна от кревата и без да каже сбогом пое по своя път. Когато човек се скита из света на Небивалиците, едва ли би могло да се каже, че се среща или разделя с разни хора, особено като се има предвид, че всичко изначално е в състояние на покой, едно отражение върху животворното огледало на съзнанието. Слепеца се спря и се заслуша във Вселената от звуци, която го заобикаляше – радостните викове на сватбарите, плача от погребенията, стоновете на прокажените, виковете на малките деца... „Светът е съвършен такъв, какъвто е – помисли си той, – само че някои нямат очи да го видят“.